

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA TURLI XIL RASM CHIZISH TEXNIKASI ORQALI IJODIY QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRISH

Fozilova Odina Nabiyevena

FarDU, Maktabgacha ta'lim kafedrası dotsenti, f.f.f.d (FhD)

To'ychiyeva Shoxidaxon Qaxramon qizi

FarDU, Maktabgacha ta'lim yo'nalishi, 3-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11281940>

ARTICLE INFO

Received: 18th April 2024

Accepted: 20th May 2024

Published: 24th May 2024

KEYWORDS

*bolalar, ijodkorlik,
ta'lim, noan'anaviy, rasm
chizish texnikasi*

ABSTRACT

Ushbu ilmiy maqolada tasviriy faoliyat orqali bolada dunyoni tushunish va estetik idrok etish bilimlarini rivojlantirishning eng muhim vositalaridan biri bo'lib u bolaning mustaqil, amaliy va ijodiy faoliyati bilan bog'liqligini o'rganadi. Shuningdek, maqolada bolalarda ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirishda noan'anaviy tasvir faoliyat texnikasi kognitiv faolligini rivojlantirishga, aqliy jarayonlarni tuzatishga yordam berishi haqida so'z boradi.

Kirish. Rasm chizish dunyoni bilish va estetik idrok bilimlarini rivojlantirishning eng muhim vositalaridan biridir, chunki u bolaning mustaqil, amaliy va ijodiy faoliyati bilan bog'liq. Faoliyat faoliyati bolalarning ijodiy qobiliyatlari, tasavvurlari, kuzatuvchanligi, badiiy tafakkuri va xotirasini rivojlantirishga yordam beradi. Tasvirning yangi usullaridan foydalanish bolaning rasm chizish qobiliyatini diversifikatsiya qilishga, materiallarning vizual imkoniyatlarini o'rganishga qiziqishni uyg'otishga va natijada umuman vizual faoliyatga qiziqishni oshirishga imkon beradi.

Tasviriy faoliyat mashg'ulotlari bolalarning ijodiy qobiliyatlari, tasavvurlari, kuzatishlari, badiiy fikrlashlari va xotiralarini rivojlantirishga yordam berishi, tasvirda yangi usullaridan foydalanish bolaning chizish qobiliyatini, umman tasviriy faoliyatga qiziqishni oshirish imkonini beradi.

Noan'anaviy tasviriy faoliyat texnikasi o'quvchilarning kognitiv faoliyatini rivojlantirishga, aqliy jarayonlarni tuzatishga yordam beradi.

An'anaviy bo'lmagan rasm chizish texnikasining yangiligi va o'ziga xos xususiyati shundaki, ular innovatsion xususiyatga ega. Ish tizimida bolalar badiiy ijodini rivojlantirishning noan'anaviy usullari qo'llaniladi. An'anaviy bo'lmagan rasm chizish uchun tabiiy va keraksiz uy qurilishi vositalaridan foydalaniladi. An'anaviy bo'lmagan rasm chizish bolalarga juda ko'p ijobiy his-tuyg'ularni beradi, ularga tanish bo'lgan uy-ro'zg'or buyumlarini asl badiiy materiallar sifatida ishlatish imkoniyatini ochib beradi va oldindan aytib bo'lmaydiganligi bilan ajablantiradi.

Bolani turli xil noan'anaviy rasm chizish texnikasi va materiallar bilan tanishtirish umumiy didaktikani qurish tamoyillariga asoslanadi:

- Mavsumiylik printsipli: ma'lum bir vaqtda ushbu hududning tabiiy va iqlimiy xususiyatlarini hisobga olgan holda kognitiv tarkibni qurish.
- Tizimlilik va izchillik printsipli: muammolarni shakllantirish. "Oddiydan murakkabgacha", "noaniqlikdan aniqlikgacha".
- Badiiy ta'limning rivojlanish printsipli.
- Tabiatga muvofiqlik printsipli: yosh xususiyatlari va individual qobiliyatlarini hisobga olgan holda bolalarni badiiy va ijodiy rivojlantirish vazifalari.
- Har bir bolaga shaxsga yo'naltirilgan yondashuv;
- Bolalarni o'qitish va badiiy rivojlantirishda faollik, nazorat, individual yondashuv, materialning mavjudligi, uning takrorlanishi, dasturiy materialni oddiydan murakkabgacha qurish, vizualizatsiya.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda, shu jumladan bolalar bog'chalarida intellektual va ijodiy moyillikni aniqlash va rivojlantirish kerak. O'quv o'yinlari va fantaziya usullari to'plami (ertak, hikoyalarni o'yab topish) va ijodiy tasavvurni rivojlantirish samaralidir.

Tasavvurni o'rganish bo'yicha O. M. Dyachenkning tadqiqotlarida quyidagi xususiyatlarni aniqlagan:

- 3 yoshdan 5 yoshgacha bo'lgan bolalar borliqning ma'lum bir elementiga asoslanib yangi tasvirni yaratadilar, shu bilan birga borliqning ushbu elementi yangi tasvirning markaziy qismiga aylanadi.
- 4-5 yoshida, samarali tasavvur darajasining pasayishi sezilarli bo'lib, bu bolalarning normalar, qoidalar va faoliyat namunalarini o'zlashtirishga yo'naltirilganligi bilan bog'liqdir.
- 6-7 yoshli bolalar tasvirni hosil qilishning yangi turidan foydalanishni boshlaydilar: borliq elementlari yangi obrazda ikkinchi darajali o'rinni egallaydi, bu esa yechimlarning o'ziga xosligi va samaradorligini ta'minlaydi.

Ijodkorlik (iqtidorning asosi) bolada tug'ilishdan boshlab paydo bo'ladi va u o'sib ulg'aygan sari rivojlanadi. Turli xil bolalarning ijodiy salohiyati ham turlicha bo'ladi.

Ijodkorlikni rivojlantirishning asosiy sharti bolaning shaxsiyatini rivojlantirishdir. 6-7 yoshgacha yuqori darajadagi ijodkorlikka ega bolalarda shaxsning eng muhim xususiyatlari deyarli shakllangan bo'lsa, o'rtacha va past darajadagi ijodkorlik bilan - shaxsiy fazilatlarining rivojlanishining o'rtacha va past darajasi shakllangan.

Noan'anaviy texnologiyalardan foydalanish tajribasi muvaffaqiyatga erishishga, maktabgacha yoshdagi bolaning noan'anaviy texnologiyalardan foydalangan holda ijodiy vazifani bajarishga bo'lgan samimiy qiziqishiga asoslangan majburlashlarsiz o'rganish g'oyasiga asoslanadi. An'anaviy bo'lmagan texnikalarni o'qitishning muvaffaqiyati ko'p jihatdan pedagog bolalarga ma'lum tarkibni yetkazish, ularda bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish uchun qanday usul va usullardan foydalanishiga bog'liq.

"Badiiy ijod" ta'lim faoliyatini tashkil etishga turli xil yondashuvlar, bolalarda rasm chizish istagini uyg'otadi, bolalar yanada xotirjam, ishonchli bo'lib qoladilar, ular xayolot, ijodiy tasavvur, fikrlash, qiziqishni rivojlantiradilar. G'ayrioddiy materiallar va original texnikalar bolalarni o'ziga jalb qiladi, chunki bu yerda "mumkin emas" degan taqiq yo'q, siz xohlagan narsasi bilan, xohlagan narsani chizishlari mumkin.

Bolalar ijobiy his-tuyg'ularni his qilishadi va hissiyotlarga ko'ra, siz bolaning kayfiyatini, uni xursand qiladigan, xafa qiladigan narsalarni baholab borishingiz mumkin bo'ladi.

Ushbu mavzu yuzasidan noan'anaviy rasm chizish texnikasiga quyidagilarni misol qilishimiz mumkin:

Qattiq yarim quruq cho'tka bilan; Barmoqlar bilan chizish; Kaftlar bilan rasm chizish; Po'kakli shtaplar orqali bosib chizish; G'ijimlangan qog'ozni bosib chiqarish; Mum qalamlari + akvarel; Sham + akvarel; Naycha bilan blotografiya (naycha yordamida puflash orqali); Sachratish (cho'tka, kistochkalarni); Barg izlari (turli shakldagi burglar akvarel bo'yog'I bilan); Muhrlar (turli shakl, suratli muhrlar); Tuz bilan rasm chizish; Sovun pufakchalari bilan rasm chizish; Iplar yordamida rasmchizish va yana bir qanchasini kiritishimiz mumkin.

Xulosa. Har kuni bola atrof – olamdagi yangi narsalarni kashf etadi. U bu kashfiyotni yaqinlari bilan baham ko'rishga intiladi. Bola ko'rgan narsalar, uni hayajonlantirgan narsalar, uning o'yin jarayonida, nutqida, rasmida aks etadi. Bolalarda rasm chizishga qiziqish erda yoshdayoq paydo bo'ladi. Uyda ota-onalar, katta yoshdagilar qalam, ruchka bilan qanday harakat qilishlarini ko'rib, bolalar ham ularni qog'ozga tushirishga harakat qilishadi.

Bolalikda rasm chizish bolaning shaxsiyatining har tomonlama rivojlanishiga va birinchi navbatda uning estetik rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Bu yoshda bolani go'zallikni tushuna olish darajasiga keltirish, go'zallikni o'zi yaratish qobiliyatini shakllantirish, estetik tuyg'ularni (shakl, rang, kompozitsiya hissi) tarbiyalash muhimdir.

Har bir o'qituvchi texnologiyani yaratuvchisidir. Ijodkorliksiz texnologiyani yaratish mumkin emas. Texnologik darajada ishlashni o'rgangan o'qituvchi uchun uning rivojlanayotgan holatidagi kognitiv jarayon har doim asosiy qo'llanma bo'lib qoladi. Hamma narsa bizning qo'limizda, shuning uchun ularni shunchaki, o'z holiga tashlab bo'lmaydi.

Shuning uchun bolani turli xil vizual texnologiyalar bilan tanishtirish kerak. Har bir texnologiya o'ziga xos rang uyg'unligi va yo'liga ega, ularning har biri alohida asar yaratish usuli sifatida ham, asarning asl qismi sifatida ham xizmat qilishi mumkin. Hamma bolalarga cho'tka yoki qalamga egalik qilish huquqi berilmaydi, kimdir chiziqnlarni ifoda etishda qiynaladi, kimdir rang sxemasining xilma-xilligini tushunmaydi yoki qabul qilmaydi. Bolalar o'z ishini qobiliyatli bolalar bilan taqqoslashda qiyinchiliklarni boshdan kechirmasdan, ruhiga yaqin texnologiyani tanlashiga imkon berish lozim. Bolalarni majburlash emas, balki bolalarga yordam berishni balki taklif qilish kerak. Bola o'zligini topishiga yordam berish uchun unga o'zini ifoda etishning iloji boricha turli usullarini taklif qilish kerak. Axir, har qanday vizual texnologiya bolaga o'ylash, izlash, sinash kabi imkoniyatlarni beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Nikitina A. V.: "Bolalar bog'chasida rasm chizishning noan'anaviy usullari " Karo Sankt-Peterburg 2007 yil.
2. Do'stmuhamedova SH.A., Nishonova Z.T. va boshqalar. YOsh davrlari va pedagogik psixologiya. -T.: Fan va texnologiyalar, 2013.
3. Boboyorova G. Bolalarni maktabga tayyorlashda interfaol usullardan foydalanish. Maktabgacha ta'lim j., 2007. 6-son.
4. Tskvitariya T. A."An'anaviy bo'lmagan rasm chizish texnikasi". 2011
5. Koldina D. N. 3-4 yoshli bolalar bilan rasm chizish. 2013
6. Groshenkova V. A., Shilova T. S. nutq va faoliyatni rivojlantirish bo'yicha integratsiyalashgan darslar. 2012
7. Komarova T. S. bolalar badiiy ijodi. O'qituvchilar va o'qituvchilar uchun uslubiy qo'llanma. 2-nashr, ISPR.va qo'shimcha. – M.: mozaika-sintez, 2008-160S.: rang.qopqoq.

8. Chaliapina I. A.: "maktabgacha yoshdagi bolalar bilan noan'anaviy rasm chizish. 20 ta kognitiv o'yin darslari" CT sfera 2016 yil.
9. Lykova I. A. "izo bolalar bog'chasidagi faoliyat katta, tayyorgarlik guruhi" Moskva 2007 yil.
- 1.

